

«Kdo s koho?»
Kresba: Josef Čapek, 17.9.1938

PRAŽSKÁ VÝZVA

DOKUMENT CHARTY 77 č.7/1985

Zveřejňujeme Pražskou výzvu, kterou ve formě dopisu mírovému kongresu, jenž se sejde letos v létě v Amsterodamu, zpracovala skupina signatářů Charty 77 z různých názorových prostředí. Předkládáme tento návrh společného stanoviska jako úvod k diskusi signatářům Charty 77 a všem občanům a institucím, kterým není lhostejný další společný život na našem kontinentu. Uvítáme rovněž každý souhlas, kritiku, individuální či skupinové stanovisko, které tento návrh vyvolá v zahraničí, kdekoli v dosud rozdělené Evropě, případně i jinde ve světě.

Věříme, že z debaty vzejdou podněty a návrhy, které přispějí k překonání bariér zatarasujících cestu k sjednocené, demokratické a svěprávné Evropě svobodných občanů. Jen taková Evropa může být účinným partnerem při vytváření pokojného života a přemožení rostoucí krize dnešního světa.

11. března 1985

Jiří Dienstbier, Eva Kantůrková, Petruška Šustrová
mluvčí Charty 77

* * *

Vážení přátelé,

čtyřicet let nebyla na evropské půdě válka. Přesto není Evropa světadílem míru. Právě naopak: jako hlavní třecí plocha dvou mocenských bloků je místem stálého napětí, z něhož vzhází hrozba celému světu. Válka, která by tu vznikla, stala by se nejen světovou, ale pro svět pravděpodobně smrtelnou.

Příčinou této zlověstné role Evropy je její rozdělení. Naše společná naděje spočívá v jeho překonání, které je možné jen cílevědomou, postupnou a všemi dohodnutou proměnou samotné politické reality, která je způsobuje.

Stav bez války trvá čtyřicet let také proto, že obě seskupení respektují situaci, která vznikla, když se v Jaltě dohodnuté sféry vojenských operací zvrhly ve vojensko-politické bloky. Uchovávaní, obranu a upevňování tohoto stavu podmiňují rozličné obavy z destabilizace vzniklé rovnováhy. Proměna si proto vyžaduje zvláštní citlivost. Nemůže ji provázet vyhrožování jakoukoli převahou. Vyžaduje naopak vytváření záruk a jistot, posouzení a skloubení všech dílčích aspektů, uznání současného stavu jako východiska změn a vyloučení obav, že se oživí stará nebezpečí, která už dvakrát v tomto století vedla ke katastrofě. Možnosti překročit daný stav však zdaleka nejsou tak nepřiznivé, jak by se mohlo zdát.

Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě, její Závěrečný akt z Helsink, následná jednání v jejím rámci či Výsledný akt z Madridu nejsou jen stvrzením statusu quo, ale programem evropské a evropsko-

americké spolupráce. V tomto procesu nejednají bloky, ale rovnoprávní partneři. Je jim potvrzena nezávislost všech zúčastněných států a přijaty principy vztahů, jejichž uplatnění otevírá perspektivu sjednocení Evropy. V souladu s tradicemi evropské kultury byla tu zakotvena myšlenka nedělitelnosti míru nejen ve vztazích mezi státy, ale i mezi státem a společností, mezi občanem a mocí.

Požadavek, aby vlády plnily závazky, které samy přijaly, je dosud málo využitou možností mírového hnutí. Přitom tento mezinárodně právně stvrzený systém občanům umožňuje jak veřejnou kontrolu vlád, tak tvořivé překlenutí strnulých postojů. Rozdílné poměry v jednotlivých zemích vedou ke zdůraznění odlišných stránek. Jejich pochopení a respektování je však podmínkou společného solidárního postupu.

Demokratická a svéprávná Evropa nemůže existovat, je-li kterémukoli občanu, skupině či národu upíráno právo spolurozhodovat o událostech ovlivňujících nejen jeho každodenní život, ale samotné přežití.

Ve spolupráci a dialogu se všemi, kdo opravdu chtějí překonat současnou nebezpečnou situaci, je pak možno vystoupit s vlastními iniciativami k odzbrojení, k vytváření bezatomových pásem a neutrálních zón, podněcovat rozvoj styků mezi jednotlivci, skupinami, státy, podporovat dohody o neútočení, zřeknutí se násilí či jaderných zbraní, regionální smlouvy všeho druhu, včetně např. sblížení EHS a RVHP, společně se bránit necitlivému přístupu k životnímu prostředí, brát za slovo vlády, analyzovat jejich návrhy a domýšlet jejich důsledky. Zkrátka: podporovat každou individuální, skupinovou i vládní iniciativu, sloužící ideálu sblížení a svobodného spojení evropských národů a odmítat kroky, které tento cíl oddalují či maří.

Nemůžeme se vyhnout ani některým dosavadním tabu.

Jedním z nich je rozdělení Německa.

Nelze-li v perspektivě evropského sjednocení nikomu upírat právo na seberealizaci, platí to i pro Němce. Jako žádné jiné, ani toto právo nelze uplatnit na úkor druhých, ani s přehlížením jejich obav. Prohlášíme tedy jednoznačně, že východisko není možné hledat v nějaké další revizi evropských hranic. Hranice by v rámci evropského sblížení měly být stále méně významné, ale ani to nelze vykládat jako příležitost k nacionalistickým recidivám. Přízně jsme však otevřeně Němcům právo svobodně se rozhodnout, zda a v jakých formách chtějí spojení svých dvou států v jejich dnešních hranicích. Po východních smlouvách Bonnu a po Helsinkách by se mohlo uzavření mírové smlouvy s Německem stát jedním z významných nástrojů pozitivní proměny v Evropě.

Jinou takovou otázkou je stažení cizích vojsk. Navrháme tedy, aby Severoatlantický pakt a Varšavská smlouva zahájily co nejdříve jednání o rozpuštění svých vojenských organizací, o stažení a odstranění všech jaderných zbraní v Evropě instalovaných či na Evropu namířených a o odchodu vojenských jednotek USA a SSSR z území jejich evropských spojenců. Součástí dohody by mělo být snížení stavů armád všech stran na evropském kontinentu na úroveň, která by vylučovala obavy kohokoli z možného přepadení.

Tyto a jiné úkoly by měly být součástí komplexního procesu, který nesmí být zaměřen proti nikomu, nýbrž ke vzájemnému sblížení. Nechceme vytvářet Evropu jako třetí velmoc, ale překonat velmocenskou blokovou strukturu spojením svobodných a nezávislých národů v celoevropském svazku, demokratickém a samosprávném společenství, žijícím v přátelství s národy celého světa. Jen svobodní a důstojní občané mohou zaručovat svobodu a sebeurčení národů. A jen svéprávné národy mohou založit Evropu jako společenství rovnoprávných partnerů, z něhož nesálá do světa nebezpečí globální války, ale které je příkladem skutečného mírového soužití.

Možná se tento ideál jeví jako sen. Jsme však přesvědčeni, že odpovídá vůli většiny Evropanů. Stojí tedy za to o něj usilovat. Tím spíše, že dnešní svět stěží překoná svou krizi, nevzdá-li se také Evropa cestou odpovídající její vůli. Věříme, že se naše stanovisko setká s vaším porozuměním.

Přejeme vašemu jednání úspěch.

Ján Čarnogurský, Václav Benda, Jiří Dienstbier, Luboš Dobrovský, Jiří Hájek, Václav Havel, Ladislav Hejdaček, Jan Hrabina, Jiřina Hrábková, Jozef Jablonický, Vladimír Kadlec, Eva Kantůrková, Ladislav Lis, Václav Malý, Radim Palouš, Miloš Rejchrt, Jakub Ruml, Jan Ruml, Jiří Ruml, Jaroslav Šabata, Anna Šabatová, Petruška Šustrová, Petr Uhl, Josef Zvěřina

11. března 1985

Co je štěstí

Konečně nám přišla zasvěcená odpověď na tuto věčnou lidskou otázku. A to ze sloupku «Živý odkaz Února» v 10. čísle Tvorby z 6. března. O tom odkazu raději promlčme. Soustředíme se na štěstí, o němž nás zpravuje redakční značka «mt»:

«Měli jsme přitom to štěstí, že společenství se Sovětským svazem nedovolilo mezinárodní reakci a imperialismu, aby se vojenskou intervencí vměšovaly do našich vnitřních záležito-

stí, jak to dělaly zatím všude, kde jim to podmínky dovolovaly».

Značka «mt» ovšem pozapomněla na naše příslověně neštěstí v štěstí: jak je nám všem ostatním známo, vmísily se mezinárodní reakce a imperialismus do našich vnitřních záležitostí vojenskou intervencí v poválečné době jednou, a to 21. srpna 1968. Jistě uzná, že kdyby nám společenství se Sovětským svazem od této intervence odpomohlo, bylo by naše štěstí bezmezné.

J. S.